

МОРФОЛОГИЈА ГЛАГОЛИ

Српски језик
СРПСКИ ЈЕЗИК

1

- ❖ **Глаголи** су промјенљиве ријечи које означавају радњу (*писати, учити, цртати, носити*) , стање (*стајати, спавати, дрхтати, венути*) или збивање (*сванути, сијевати, разведравати се*).
- ❖ Према свом значењу и употреби у реченици глаголи се дијеле на *личне* и *неличне*. Лични(финитни): *времена* – аорист, имперфекат, перфекат, плусквамперфекат, презент, футур, и *начини* – императив, потенцијал и футур II. Нелични(инфинитни): инфинитив, глаголски придјеви(радни и трпни), глаголски прилози(садашњи и прошли)
- ❖ Граматичке категорије глагола

Граматичка категорија глаголског вида

- ❖ **Глаголски вид** је ознака разлике у трајању радње, стања или збивања.
- ❖ Сви глаголи у српском језику дијеле се на три велике групе:
имперфективне(несвршене), перфективне(свршене) и двовидске глаголе.
- ❖ *Имперфективни(несвршени)* – неограничено трајање (шетати, сумњати, јести). Иако су по трајању неограничени, дијеле се на два подвида:
дуративне (трајне) глаголе: имати, лупати, лежати, осјећати;
итеративне (учестале) глаголе: скакутати, прибојавати се, записивати;
- ❖ *Перфективни(свршени) глаголи* – означавају временску ограниченост.
Свршени тренуци моги бити различити па се ови глаголи дијеле на:
тренутно-свршене: скочити, пасти, трепнути, пући;
почетно-свршене: заиграти, потражити, запјевати, проговорити;
завршно-свршени: прочитати, попити, скратити, утолити;
Постоје и неки глаголи чија је радња неодређено свршена.
- ❖ Двовидски глаголи имају особине оба вида, а то се јасно види само у реченици.

Такви су глаголи: образовати, ручати, телефонирати, чути, образовати. **3**

Граматичка категорија глаголског рода

- ❖ **Глаголски род** – разликовање глагола према томе да ли захтијевају употребу правог објекта као обавезну допуну или не.
- ❖ Према томе глаголи се дијеле на *прелазне, непрелазне и повратне*.
- ❖ Прелазни(транзитивни) - подразумевају допуну у виду правог објекта.
Примјери: гледати (филм), читати (књигу), градити (кућу)
- ❖ Непрелазни(интранзитивни) – не захтијевају допуну у виду правог објекта.
Примјери: ићи, летјети, трчати, падати. Важно је напоменути да многи непрелазни глаголи могу имати допуну у виду неправог објекта. Примјери: владати(државом), махати(руком), зависити(од некога).
- ❖ Повратни(рефлексивни) – глаголи који уз себе имају повратну ријечцу *се*, према чијој се функцији(и значењу) ови глаголи сврставају у три групе.
  - *Прави повратни* – субјекат вршу радњу на самом себи, на примјер: умивати се, обувати се, шминкати се, попети се;
  - *Узајамно-повратни(реципрочни)* – најмање два субјекта врше радњу један на другоме, на примјер: спријатељити се, рвати се, срести се;
  - *Неправи повратни глаголи* – означавају стања и осјећања, уз њих се никада не може употријебити дужи облик замјенице себе, на примјер: црвенити се, бојати се, молити се, надати се .

Граматичке категорије лица, времена и начина

- ❖ **Граматичко лице** - категорија заснована на обличком (морфолошком) обиљежавању учесника у говорној комуникацији (зависно од тога да ли се глагол приписује говорном лицу, лицу с којим се говори или неком трећем).
- ❖ Те категорије називају се граматичким лицима и то: *првим, другим и трећим лицем* глагола, а јављају се у облицима *једнине и множине*.
- ❖ **Глаголско вријеме** – засновано на означавању времена вршења радње, стања или збивања у односу на говорниково вријеме тј. у односу на вријеме саопштавања. За глаголе се каже да се мијењају по временима.
- ❖ **Глаголски начин** – означава став говорника према (још) нереализованој радњи, стању или збивању. Облици којима се тако означава радња називају се *глаголски начини*. Осим по временима глаголи се мијењају и по *начинима*.

Глаголи у правопису

Задаци за вјежбање:

- Подвуци правилно написане глаголе.
небих, немати, чита ћу, вући ћемо, не радећи, немогавши
- Напишите двије реченице у којима је правилно употријебљена ријечца *ли* уз глаголе!
- Заокружи правилно написане и исправи неправилно написане глаголе:
изчезнути, потписати, отшетати, исјецкати, разширити, ишчашити

Напомена. -Задатке препишите у свеску и у договору са предметним професором пошаљите на увид. Срдачан поздрав!

Хвала на пажњи!
ХВАЛА НА ПАЖЊИ!

